कलौ वर्ज्यधर्माः निर्णयसिन्धावुक्ता यथा—

"दृढ्वारदोये। "समुद्रयात्रास्वीकारः कमण्डलुविधारणम्। द्विजानामसवर्णासु कन्यास्वूपयमस्तथा। देवराच्च सुतोत्पत्तिर्मधुपर्के पशोर्वधः। मांसदानं तथा श्राद्धे वानप्रस्थाश्रमस्तथा। दत्ताऽक्षतायाः कन्यायाः पुनर्दानं परस्य च। दीर्घकालं ब्रह्मचर्यं नरमेधाश्वमेधकौ। महाप्रस्थानगमनं गोमेधश्च तथा मखः। इमान् धर्मान् कलियुगे वर्ज्यानाहुर्मनीषिणः"। कमण्डलुः "सोदकञ्च कमण्डलुम्" इत्युक्तः स्मृत्यर्थो वा। दत्ता जटा। "जटायाः पुनरुद्वाहं ज्येष्ठांशं गोवधं तथा। कलौ पञ्च न कुर्वीत भ्रातृजायां कमण्डलुमिति" हेमाद्रौ वचनात्। "जटा पुरुषसंयोगात् ऋते देवेति केचन" इत्यादिभिर्विवाह्यतोक्ता। हेमाद्रौ ब्राह्मे "गोत्रान्मातुः सपिण्डाच्च विवाहो गोवधस्तथा। नराश्वमेधौ मद्यञ्च कलौ वर्ज्यं द्विजातिभिः"। गोत्रात् गोत्रजायाः पितृष्वसुः, मातुः सपिण्डात् मातृजात्, तत्कन्याया विवाहः कलौ न कार्य्यः। तेन यानि तद्विधायकानि, तानि युगान्तरविषयाणि। तथा च व्यासः। "तृतीयां मातृतः कन्यां, तृतीयां पितृतस्तथा। गुरुणा चोद्वहिष्यन्ति विप्राः पापविमोहिताः" इति कलौ निन्दामाह। मातृतस्तृतीयां मातृजकन्यामित्यर्थः। उक्तञ्चैतत् प्राक्। मद्यं "स्त्रीभ्यः सुरामाचामम्" इत्यादिना विहितमपि वर्ज्यम्' हेमाद्रौ आदित्यपुराणे "विधवायां प्रजोत्पत्तौ देवरस्य नियोजनम्। बालायाः स्वतयोन्यास्वरेणान्येन संस्कृतिः। कन्यानामसवर्णानां विवाहश्च द्विजातिभिः। आततायिद्विजाग्र्याणां धर्मयुद्धेन हिंसनम्। द्विजस्याब्धौ तु नौयातः शोधितस्यापि संग्रहः। महाप्रस्थानगमनम्, गोसंज्ञप्तिश्च गोसवे। सौत्रामण्यामपि सुराग्रहणस्य च संग्रहः। अग्निहोत्रहवन्यास्तु लेहोलीढापरिग्रहः। दत्तस्वाध्यायसापेक्षमघसङ्कोचनं तथा। प्रायश्चित्तविधानञ्च विप्राणां मरणान्तिकम्। संसर्गदोषस्तेयान्यमहापातकिनिष्कृतिः। वरातिथिपितृश्राद्धे पशूपाकरणक्रिया। दत्तौरसेतरेषां तु पुत्रत्वेन परिग्रहः। सवर्णान्याङ्गनादुष्टैः संसर्गः शोधितैरपि। अयोनौ संग्रहे दत्ते परित्यागो गुरुस्त्रियाः। परोद्देशात्मत्यागः उद्दिष्टस्यापि वर्जनम्। प्रतिमाभ्यर्चनाऽर्थाय, संकल्पश्च सधर्मकः। अक्षिसञ्चयनादूर्द्ध्वमङ्गस्पर्शनमेव च। ग्रामित्वं चैव विप्राणां सोमविक्रयणं तथा। षडभक्षानयने चाथ हरणं हीनकर्मणः। पृथ्वीचन्द्रोदये "शूद्रेषु दासगोपालकुलमित्रार्द्धसीरिणाम्। भोज्यान्नता गृहस्थस्य तीर्थसेवातिदूरतः। शिष्यस्य गुरुदारेषु गुरुवद्वृत्तिशीलता। आपद्वृत्तिर्द्विजाग्र्याणामश्वस्तनिकता तथा। प्रजार्थं तु द्विजाग्र्याणां परजायापरिग्रहः। ब्राह्मणानां प्रवासित्वं सुखाग्निधमनक्रिया। बलात्कारादिदुष्टस्त्रीसंग्रहो विधिनोदितः। यतेश्च सर्ववर्णेषु भिक्षाचर्या विधानतः। नवोदके दशाहस्य दक्षिणा गुरुणोदिता। ब्राह्मणादिषु शूद्रस्य पचनादिक्रियापि च। भृग्वग्निपतनैश्चैव दृढ्वादिमरणं तथा। गोतृप्तिविष्टपयसि शिष्टैराचमनक्रिया। पितापुत्रविरोधेषु साक्षिणां दण्डकल्पनम्। यतेः सायंगृहत्वं च स्मृतिभिस्तत्त्वदर्शिभिः। एतानि लोकगुप्त्यर्थं कलेरादौ महात्मभिः। निवर्त्तितानि विद्वद्भिर्व्यवस्थापूर्वकं बुधैः"। सुराग्रहणस्य तत्कर्तुः संग्रहो व्यवहारः। न च मद्यं चेति सामान्येन निषिद्धेनास्योपसंहार इति शङ्क्यम्। निषेधस्य निवृत्तिफलत्वेन विशेषानपेक्षत्वात्, मा हिंसादित्यस्य न ब्राह्मणं हन्यादित्यनेनोपसंहारे हिंसान्तरस्य दोषापत्तेश्च। निरूपितं चैतद्धेमाद्रिणान्यत्रेत्युपरम्यते। "एकाहादुब्राह्मणः शुध्येद्योऽग्निवेदसमन्वितः" इत्युक्तेः अपस्य अशौचस्य सङ्कोचः "न तस्य निष्कृतिर्दृष्टा भृग्वग्निपतनादृते" इत्युक्तस्य प्रायश्चित्तस्य विधानम् उपदेशः। "कलौ कर्त्तैव लिप्यते" इति व्यासोक्तेः पतितसंसर्गदोषे सत्यपि पातित्यं नेत्यर्थः-इति केचिदाहुः। ते मूर्खाः मानाभावात्। तेनायमर्थः। तत्संसर्गी तु पञ्चमः स्तेयञ्च इति तदन्यानि महापातकानि ब्रह्मवधसुरापाणगुरुतल्पाभिगमनानि त्रीणि, तेषां कामकृतानां प्रायश्चित्तं कलौ न, तेषु कामतोमरणान्तस्यैवोक्तेः। तत्स्थाने द्वादशवर्षं, द्वैगुण्ये आत्मनो ब्रह्मवधनिमित्ते च चतुर्विंशत्यब्दमिति चतुर्गुणद्वादशाब्दापत्तेस्तस्य च "चतुर्थे नास्ति निष्कृतिरिति" निषेधात्संसर्गिणो व्रतस्यैवोक्तेः। "स्तेये च राज्ञो वध कर्त्तृत्वान्नात्मब्रह्मवधापत्तिः। अतो द्वैगुण्ये युक्तोऽधिकारः। न च विधित्वं, निषेधबाधात्। आत्मवधदोषापवादेऽपि ब्रह्मवधाभावात् युगान्तरदोषसाम्येऽपि कलौ दोषाधिक्यात्। एतद्विप्रपरम्। असवर्णान्या सवर्णा क्षत्रियादिस्तया दुष्टैः। अयोनौ शिष्यादौ। "स्त्रियस्तथा परित्याज्याः शिष्यगा गुरुगाश्च याः" इत्युक्तेस्त्यागः। परोद्देशेन ब्राह्मणाद्यर्थं आत्मत्यागः। यद्वा परो-